

Köszöntő

Hívó zsidó ember szombat délutánoként sokszor újraolvassa az Atyák bölcseléseit. Ennek egyik fejezetében az áll, hogy egy hetvenéves ember már aggyatyan, de tanácsaira oda kell figyelni. Egy újság életében ez a szám annyit jelent csupán, hogy a lap túlélte az elmúlt hetven év viharait. Aki felszínesen tekint az évfordulót, akár azt is mondhatja, hetven év nem nagy idő, különösen akkor, ha a zsidóság több ezer éves közösségére gondolunk. A valóság azonban más. Az Új Élet mindig is különös szigete

volt a Gutenberg-galaxisnak. Alapításakor, igazodva a kor igényeihez és az elmúlt rendszer (gúzsba) kötöttségeihez, kevéssé volt „Új”, és alig volt „Élet” benne. Amikor hazánkban az ateizmus volt az államvallás, és e lap befolyásos alkotóit egyenruhások választották ki, zsidó lapot szerkeszteni kötéltánc volt a magasban, védőháló nélkül. Az újság szervezetenként ugyan elejétől fogva a mindenkor zsidó hitközséghez tartozott, de az abban megjelenteket az egykori hatalomnak kellett jóváhagynia. De még ilyen körülmények között is születtek maradandó értékű írások, versek, novellák és tárcák, sőt egy ideig az Új Élet „menhelye” volt azoknak a jó tollú publicistáknak, akiknek más megjelenési lehetőségük nem volt. Aki tudott a sorok között olvasni, sokszor rájöhetett, hogy az egykori rendszer dicsőítő anyagok közül melyik értendő idézőjelben, s melyiket kell komolyan venni.

A lap hetvenéves születésnapja alkalmából éppen ezért emlékezünk az alapító atyákra és mindazokra, akik a filléres honoráriumok ellenére is szívesen publikáltak az Új Életben. Valójában sokáig egy gettó-újságban, mert a kő- és vasrácsos gettó falai ugyan leomlottak, de a zsidóság körüli szellemi bezártságot az egykori hatalom igyekezett megtartani. Évek teltek el úgy, hogy még a zsidó szó is tabu volt. A hitközség vezetőiben, a lap korábbi szerkesztőiben ezért alakult ki és szervült az egészségtelen, félelemmel teli önkontroll. Talán az Izraellel újra felvett diplomáciai kapcsolat után szűntek meg a virtuális falak az Új Élet körül, s valódi újsággá alakulhatott a lap.

Most új kihívásokkal kell küzdenie. Az elektronikus média mindent elsöprő terjedése az Új Életre is változást kényszerített. A korábban inkább csak hitközségi hírekkel, eseményekkel jelentkező újságnak át kellett alakulnia izgalmas zsidó közéleti lappá. Az Új Életnek képesnek kellett lennie a változó környezethez való igazodásra ugyanúgy, mint ahogyan képes volt a rendszerváltást követően megjelent konkurens zsidó lapok által támasztott versenyhelyzetben is megőrizni olvasótáborát.

A Mazsihisz vezetősége nevében köszönjük a volt és mai szerkesztőknek, munkatársaknak és önkénteseknek, hogy kéthetente nem pusztán hírlevélként, de megbecsült újságként jelenik meg az Új Élet a piacon.

Egy zsidó ember születésnapján azt mondjuk: „bishundertundzwanzig”. Úgy gondolom, itt sem kívánhatok jobbat, a lap érje meg a százhusz éves évfordulóját. Mert ennek teljesülése egyben azt is jelentené, hogy ötven év múlva is lesz nyomdaképes zsidó újságírás, de lesz az Új Életet befogadó, olvasó magyar zsidó közösség is.

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

70

ÚJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

I. ÉVFOLYAM, I. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN KEDDEN

1945. NOVEMBER 15.

A magyarországi zsidóság tragédiája számokban

ÚJ ÉLETET

„Új életet” hirdetünk a magyar zsidóság nagy többségének sirhantja — elpusztult életének üszkös romjai felett. Ez az élniakarás jela, a sok bék begyógyulásának látható yarázsa, a zsidóság sok évezredes történetében a szívverést jelentő mozgása, amely most is — mint annyiszor a mult tragédiái után — diadalmasan tör utat az anyézet roncsaiból.

Erezzük a történelmi pillanatot felelősségteljes nagyságát, a história vasöklének súlyát, amikor ennek a szónak hatalma lelkünket áthatja. Új élet elkövetkezését hirdetjük — de ellentétben a francia történelem ismert mondásával — annak tudatában, hogy „semmit sem felejtettünk és nagyon sokat tanultunk”.

Nem felejtettük el, hogy a zsidóság volt az a réteg, amely sokszor, szinte egyedül, de mindig a legtöbbet szenvedett az elmult gyászos korszakban. Emlékezetünkben vannak a fehér terror rémségei, a hivatalokból, üzleteikből, műhelyeikből, foglalkozásukból kiűzött zsidó egzisztenciák ezrei, a numerus claususnak a világ négy tája felé szétszórt, éhezésnek és pusztulásnak dobott áldozatai. Nem felejtettük el, hogy 26 éve folyton fokozódó nyomással törtek ellenünk azok, akik erkölcsi és anyagi javaink elrablására áhítottak, ellenségeink és a magyar nép ellenségei. Tanubizonyosságul hivatkozunk arra, hogy amikor minden szemérmeket eldobva, a zsidótörvények népbolondító maszlagjait terjesztve, nyíltan kiállottak ellenünk, mi a gyermeki szeretet aggodalmával, az évezredes

Ima a mártírokért,

akik munkásságukban, énekekben, gettóban, haláltáborokban nagy bérrel méstak a náci és nyilas gaztetteknek ezek áldozatai.

אבינו מלכנו
אדון על ממלכות, שופט כל הדין
פעלה עליך שונות עמך יגדלנו
עם בנות ונשוי עם גדה ונשקט
קבור המזבחות אשר נשפך עליהם
דם נקיים. דם אחינו ואחודנו
דם בנינו ובנותינו דם זקנים עם נערים
דם רבבות עם מיוחדיה.
זכור עצבותנו ושפלותינו
ותביא גאולה אחר עבדותינו.
תרפא שברון לבינו ותנחם כל מוכאבנו
ותתן מנוחה נכונה לנשמות כל הנהרגים
על קדוש שמך.
ובא לציון גואל במהרה בימינו
אמן וכן יהי רצון

ATYÁNK, KIRÁLYUNKI Birodalomnak ura, föld királya. Szálljon föl Hozzád, néped, Izrael közössége: a megbántott és megalázott, az üldözött és meggyűlölt népe. Emlékezz az oltárookra, amelyeken ártatlanok vére omlott, Gyereink és nővéreink vére; fiaink és leányaink vére; aggyatyanok és ifjak vére; az egységedet vállaló tiuszreinek vére. Emlékezz szenvedésünkre és megaláztatásunkra és hozz megváltást rabjaink után. Gyógyíts meg megtörtött szívüket és világtalaj fájdalmukban. Adj örök plhenést és érvét, azok lelkének, kik megölték. Neved megzenésítésére. Hossz megváltást Cionnál, aemi akaratod szerint. Amen.

együttelés bizalmával és az örök történelmi tanulságoi tudatos hittevel tartuk fel a magyar országgyűlések előtt igazságunkat és a nemzetet fenyegető veszedelmet.

Mindent nem felejtettük el és a történelem homályában soha sem merülhet el annak a sok százezer magyar zsidónak emléke, akik a mi vértanúink, akiket kiragadtak családi otthonukból, hogy gázkamrákban, sármélyedésekben, hőmezőkben, a testi és lelki szenvedések tortúráit átzenvedve fejezzék be életüket; akiknek porai belevagyultak a lengyel mezők humuszába és akiknek éhségtől, betegségtől aszott teste jellelenül fekszik ismeretlen tömegsírok mélyében. Ezt soha sem felejtjük el!

De sokat tanultunk is! Megtanultuk, hogy nemcsak külső ellenségek okozták romlásunkat, de belső betegségeink is: a széthúzás, az önzés, a kizárólagos önfeltés rövidlátása. Hiába hangzott el a figyelmeztető baljóslat a magyar zsidóság utolsó találkozásakor: „Siessünk! Versenyt futunk a gyézettel, nem tudjuk, ki ér be előbb.” Hiába harsogtak a még egymillió magyar zsidóságnak, hogy el kell pusztulnia annak a népnek, amely nem érti meg korának a tömegeket és tömegmozgalmakat irányító két vezéreszméjét: a vagyont kiegyenlítődség szükségességét és a szervezés fontosságát. Falra hányt borsó volt annak hirdetése is, hogy nincsenek „egyéni utak — együtt éljük meg a megváltást, vagy együtt pusztulunk el”. Mindez hiábavaló volt. A magyar zsidóság nagy többsége nem értette meg és nem akart hinni a törtépelem tanulságainak igazságában. S most itt állunk a magyar zsidóság sirhantján.

ARA 100 PENGÓ

Körzeti kitekintő

Szeretkórház

Mint minden évben, idén is megrendezték az Amerikai úti zsinagógában a szimfóniát torai halvacsorát. *Deutsch László* főrabbi köszöntötte az ünnepi est résztvevőit, akiknek beszélt a hagyományok fontosságáról, a zsidó hagyományok megőrzéséről, a gyökérlásáról. A vacsora házigazdái a chátánok voltak: azaz a chátán torai *Deutsch László*, a chátán börséit *Mózes Imre*, és a chátán máfirt *Földi Péter*. Az étkezés után közös éneklés és bencsolás zárta a szép ünnepi eseményt.

Szeged

A hitközségbe és a 112 éves műemlék zsinagógába látogatott Franciaország új magyarországi nagykövete, *Eric Fournier* és családja, *Eric Blin* tiszteletbeli konzul kíséretében. A vendégek beszélgetést folytattak a helybéli zsidóság múltjáról, a közéletben betöltött szerepéről, az egyetemmel és a várossal, a társegyházzal való kapcsolatáról, az esetleges közös rendezvények lebonyolításának lehetőségeiről, francia művészeti csoportok bemutatkozásáról, a közösség bekapcsolódásáról az egyetem frankofón programjaiba. A látogatásra a város vezetésével, az egyetem rektorával és a bölcsészettudományi kar dékánjával folytatott tárgyalások után került sor. A vendégek érdeklődtek a holokauszt következményeiről, napjaink antiszemitizmusának megnyilvánulásairól, be- és elfogadásunkról. A hitközség elnöke szöveg a rekonstrukcióról, a kormány kötelezettségvállalásáról a felújításban, és megajándékozta a vendégeket Dusha Béla Élő zsinagóga című fotóalbumával, felhívva figyelmüket idegenforgalmi célzatú népszerűsítésünkre. A nagykövet francia vendégművészek koncertezésére és a jövő évi őszi fesztiválunkon történő ismételt látogatásra tett ígéretet.

A XI. Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál komolyzenei eseményei között két koncertre került sor. Előbb a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Karának vendégei – *Joachim Pilquett* (Német Szimfonikus Zenekar, Berlin) trombitaművész, *Fejér András* (Német Szimfonikus Zenekar, Berlin) Liszt Ferenc-díjas harsonaművész és *Arvid Gast* (Zeneművészeti Egyetem, Lübeck) orgonaművész – adtak hangversenyt a hitközséggel kötött és évek óta sikeres együttműködési megállapodás alapján. A bemutatott művek között elhangzott a kar dékánjának, *Tóth Péter* professzornak zeneszerzői alkotása is.

Majd *Csanádi László* DLA orgonaművész, kiváló akusztikájú zsinagógánk organistája szólaltatta meg

Buxtehude, Bach, Vidor, Franck és Liszt Ferenc műveit. Ez alkalommal vette át a művész a közösség által a hitközség vallási és kulturális élete érdekében kifejtett munkásságáért adományozott Löw Lipót-plakettet. A közösség többségét mindkét eseményen az egyetem hallgatói és a szegedi Senior Klub tagjai alkották.

A könnyűzenei programok között előbb *Kovács Kriszta* és kvintettje énekelt legendás 20. századi budapesti helyekről és emberekről „Budapest bémészko – Legendák a múlt századból” címmel. Elhangzottak Füttyös Gyuritól Seress Rezsőtől, az Andrassy úttól a Thököly útig csodás dallamok, részletek tévé- és rádióműsorokból, az Önök kértékből, a Szabó családból, a Táncdalfesztiválokból, idéztek Jávor Pált, Rejtő Jenőt, Domján Editet.

A legnagyobb taptot azonban a városunkba hazatérőként visszalátogató *Kulka János* kapta. Az esten hallhattuk tőle a Hegedűs a háztetőn, a Chicago, a Koldusopera dalait, idézett kedvenceitől, akik talán egy kicsit a mieink is: Cseh Tamástól, Tom Waitstől, híres dalokból, amelyeket neki és róla írtak, mindannyiunkról.

Megnyílt a közel két hétig nyitva tartó, tizenegy fesztiválunkból hetedszer is újszerű, selyemre festett alkotásokat, kollázsokat bemutató *Macskássy Izolda* kiállítás is. A festőművész tizenhat év óta tartja a hitközséggel a kapcsolatot, amit korábban Löw Lipót-emlékplakettel is megköszönt a közösség. Zsidó témájú alkotásait évek óta közösségünknek, alapítványunknak ajánlja jól jótékonyági céllal, s egy csodálatos képe több mint másfél évtizede Izraeli Vacsoraestünk tombolájának fődíja. Rajtuk kívül többek között a kiskunhalasi hitközséget is támogatja, amiért díszoklevélben is részesült. Alkotó munkásságát, amelyet *Bárndy Péter* korábbi igazságügyi miniszter köszöntött, a Deszki Dukatok népdalegyüttes színesítette.

Hatalmas sikerű koncert volt az Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál keretében, amely nemcsak vaptapost, lábbal dobogást, állva ünneplést hozott, hanem az est után az utcáról is visszacsalogatta a közönséget. Vendégünk volt a Nemzet Színésze, *Töröcsik Mari*, valamint *Varnus Xavér* orgonaművész, aki ismét egy ifjú tehetséget mutatott be zsinagógánkban *Kiss Petra* személyében. A beteg, és két kórházi ápolás között hozták látogató, halk szavú, de még ma is – idős kora ellenére – csodálatos kifejezőképességgel *Pilinszky* műveket idéző színművész már megjelenésével álló tiszteletet kapott a közel 1300 fős közönségtől. *Varnus Xavér* visszatérő vendége

Szegednek, ahol értékelik zenei tehetségét, de írói munkásságát is. A negyszeri ismétlés, a berendezés szétbontása közbeni orgonajátéka a már az épületet elhagyó közönséget visszavonzotta egy további húszperces játéka, együttes zenehallgatásra.

Filmzenék csillagai címmel *Mága Zoltán* hegedűművész koncertjével folytatódott a XI. Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál. A produkció sztárvendégei között köszönthetjük *Malek Andrea* előadóművészt, *Tokody Ilona* operaénekesnőt, *László Boldizsár* operaénekest és *Szakcsi Lakatos Béla* zongoraművészt, zeneszerzőt. A műsorban felcsendült a Keresztapától a Profiiig, a Schindler listájától a Titanic és a Love Story slágeréig több mint húsz klasszikus melódia.

A fesztiválprogramban először szerepelt a magyar-zsidó-cigány zenei világ bemutatása. Az egykori előadóművészek közül az egyik legtehetségesebb *Fehér Poldi*, a szegedi Kucak banda korrepetitora volt, aki 1978-ban a Párizsi Világkiállításon a zeneművészeti körök zsűrijétől „nagy aranyérem” díjat kapott a *Repülj, fecském* és a *Rákóczi-induló* virtuóz interpretálásáért. A koncerten rá emlékeztünk. A Szegedi Közéleti Kávéházzal és a Senior Klubbal közös rendezvényen *Báder Béla* együttese működött közre, *ifj. Rác Lajos* prímással az élen. A zenekar legutóbbi CD-jéről is idézett, ahol *Dankó Pista* emlékeztetere zenéltek. *Ifj. Rác Lajos* (prímás), *Gyóni Oszkár* (brácsa), *Báder Béla* (nagybőgő), *Radics Sándor* (cimbalom) és *Farkas Béla* (hegedű) a magyar népzene mellett a klezmer- és cigányzenébe is betekintést adott. A műsor névadójának, *Fehér Poldinak* a sírja a szegedi zsidó temetőben található.

L. A.

Hegedűs- chanukka

Időpont: 2015. 12. 10.,

csütörtök, 17.30

Program:

Csokor zsidó slágerekből

Géczi Dorottya műsora

Heilig Gábor

és zenekara kíséretével,

és az elmaradhatatlan FÁNK

MEGHÍVÓ

A Budapesti Zsidó Hitközség tisztelettel meghívja Önt a 2015. november 19-én (csütörtökön) 16.00 órakor (5776. kislév 7.) a Budapest VII., Síp u. 12. sz. alatti Díszteremben tartandó közgyűlésére

Napirend:

Nyitóima

1. Körzetek jogállása: Scheiber Sándor utcai körzet, Vasvári Pál utcai körzet, a kiküldött előterjesztés szerint (előadó: Ács Tamás)
2. A BZSH Alapszabályának tárgyalása a kiküldött tervezet szerint (előadók: dr. Kunos Péter, dr. Rosta Márton)
3. Időközi választás az üres számvevő és számvizsgáló, valamint választási bizottsági helyekre
4. A 2016. évi költségvetés tárgyalása, vita és határozathozatal (előadók: dr. Kunos Péter, Paszternák Tamás)
5. Ingatlanügyek: balatonfenyvesi elidegenítés, Bajza u. 1. 516. sz. csereügylet – későbbiekben kiküldendő szöveges előterjesztés (előadók: dr. Kunos Péter, dr. Rosta Márton)
6. Különfélék

Záróima

Hittestvéri üdvözléssel:

dr. Kunos Péter
ügyvezető igazgató

MEGHÍVÓ

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége közgyűlésére

A közgyűlés időpontja: 2015. november hó 22. (vasárnap) 10.00 óra (5776. kislév 10.)

Helyszíne: Budapest, Síp u. 12. II. emeleti Díszterem

Napirendi pontok:

Nyitóima

1. Kitételek átadása
2. Általános elnöki tájékoztató (előadó: Heisler András)
3. Mazsihisz Alapszabály tárgyalása a kiküldött tervezet szerint (előadók: Heisler András, dr. Rosta Márton)
4. Időközi választás az üres alelnöki, számvevő és számvizsgáló, valamint választási és jelölőbizottsági helyekre
5. Mazsihisz-zárszámadás 2014. év (előadók: dr. Kunos Péter, Hagymási Zsuzsanna)
6. Mazsihisz-költségvetés 2016. év (előadók: dr. Kunos Péter, Hagymási Zsuzsanna)
7. Különfélék

Hittestvéri üdvözléssel:

Heisler András
elnök

dr. Kunos Péter
ügyvezető igazgató

Zuglói chanukka

December 6-án,

vasárnap délután rendezzük hagyományos ünnepségünket.

Kezdes: 1/2 4-kor

Fellép: KOLTAI RÓBERT

színművész

és DARVAS FERENC

(zongora)

Cím: 1146 Bp., Thököly út 83.

Szeretettel várja Önöket, barátait és ismerőseiket egyaránt:

Kardos Péter és Gerő Péter

főrabbi elnök

Az IHRA nyitórendezvénye Debrecenben

2015. november 2-án este újra nagy jelentőségű nemzetközi eseménynek adott otthont a Pásti utcai ortodox zsinagóga. A Nemzetközi Holokauszt Emlékező Szövetség – angol rövidítéssel IHRA – plenáris ülésének ünnepélyes nyitórendezvénye keretében négy nagyszerű kántor adott hangulatos koncertet.

Az este köszöntőkkel kezdődött, elsőként dr. Papp László polgármester üdvözölte a szép számú közönséget, melynek soraiban a helyi közélet prominens képviselőin túl számos minisztériumi tisztségviselő, a hitközség tagjai és pártolói, és nem utolsósorban a nemzetközi szervezet közgyűlésének tagjai foglaltak helyet.

A polgármester beszédében kitért a nem olyan rég még romos zsidónegyed által ébresztett keserű emlékekre, és hangsúlyozta, milyen fontos kötelessége volt a városnak, hogy ezen a romokon segítsen új életet kezdeni az aktív debreceni közösségnek. A nyáron átadott monumentális holokauszt-emlékmű kapcsán leszögezte, hogy a városban nem lehet olyan gyermek, akit nem hoznak el ide, hogy szembesüljön a történelem sötét, nyomasztó korszakával és az áldozatok ártatlanságának súlyával.

Ugyanakkor reményét fejezte ki, hogy a már elkezdett és sikeres közös munka és cselekvés továbbra is folytatódik, és a helyi zsidó közösség számára ez a sikeres jövőt jelenti a város támogatásával.

A Miniszterelnökség helyettes államtitkára, Szalay-Bobrovniczky Vince kiemelte, hogy a múlttal való őszinte szembenézés nemcsak a tragédia okainak megértéséhez járul hozzá, de a jövőt is csak így lehet biztos alapokra építeni. A Példabeszédek könyvéből vett salomoni idézettel, mely szerint „az igazság emeli a népet”, a helyettes államtitkár megerősítette, hogy a magyar kormány minden segítségét megadja a hazai zsidó közösségeknek ahhoz, hogy ne csak múltjuk méltó megőrzésében, de jövőjük alakításában is biztos alapokra tudjanak támaszkodni. Hangsúlyozta a tanulás fontosságát, és rámutatott, hogy az újjáépült debreceni zsinagóga az örök újrakezdetés szimbóluma is egyben, egy olyan világé, ahol nem történhet meg még egyszer az, ami hetven évvel ezelőtt.

A beszédek után négy kántor foglalta el a színpadot és adott fergeteges koncertet. Fekete László főkántor, Budai Miklós, Nógrádi Gergely és Zucker Immánuel kántorok, Neumark Zoltán zongoraművész kíséretében klasszikus és modern jiddis, ladino és héber zeneműveket adtak elő szólabban, duettekben, és végül együtt. A közönség hol döbönt csendben, hol tapssal kísérvé hallgatta a műsort.

A koncert utáni fogadáson oldott hangulatú beszélgetések alakultak ki a helyi közösség és a nemzetközi szervezet küldöttei között, éjfélig égtek a lámpák a Pásti utcai zsinagógában. Az este méltó volt a szervezett küldetéshez, és életre szóló élményt jelentett mindenkinek, aki részese lehetett.

Az alábbiakban Horovitz Tamásnak, a debreceni hitközség elnökének beszédét olvashatjuk.

Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink!

Sok szeretettel köszöntöm Önöket a Debreceni Zsidó Hitközség ortodox zsinagógájában. Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy az IHRA magyarországi elnöksége idején plenáris ülésük helyszínéül Debrecen választották. Örömmel tölt el bennünket, hogy az esemény egyik kulturális programjának házigazdái lehetünk.

A Debreceni Zsidó Hitközség Magyarország legnagyobb vidéki hitközsége. Az első tíz család 1840-ben telepedett itt le, s alig száz év alatt népes, tizenkétezer fős közösséget hoztak létre. Számítalan intézmény működött: zsinagógák, iskolák, kórház és aggok háza.

A holokauszt pusztítását követően a hitközség létszáma alig háromezer fő volt. Közel hatezer fő áldozatul esett, a túlélők fele pedig soha nem tért vissz-

szá Debrecenbe. A megmaradt zsidóság igyekezett helyreállítani a korábbi zsidó életet, a hitélet újraindult, ám a kommunista diktatúra éveiben komoly fejlődésre nem volt lehetőség.

A rendszerváltás jelentős fellendülést hozott a szabad vallásgyakorlat tekintetében, új tervlatok nyíltak közösségünk előtt is, s apró lépésekkel ugyan, de évről évre egyre több fejlesztést tudunk megvalósítani. Közösségünkben aktív hitélet működik, reggeli, délutáni és esti imáinkat minden nap meg tudjuk tartani.

Rendelkezőnk köser konyhával, biztosítani tudjuk a köser ellátást holokauszt-túlélők és minden arra igényt tartó hitestvérünk számára. Fenntartjuk a mikvét, a rituális

Horovitz Tamás

fürdőt, melyet mind a debreceni, mind a külföldről idelátogató hitestvérek használhatnak.

A közelmúlt igazi, látványos fejlődést hozott hitközségünk életébe. Kihasználva az uniók forrásokat adta lehetőségeket, felújítottuk székházunkat, liftet építettünk, 20 fős zárandok-szálláshelyeket hoztunk létre, megtörtént az épület akadálymentesítése, nyílászárócseré és fűtéskorszerűsítés ment végbe.

Megújult a Bét Hámidrás, mely mindennapos imádkozásaink helyszíne, s mindkét megmaradt zsinagógánk újra teljes pompájában várja hitestvéreinket. Ezeknek a fejlesztéseknek köszönhető az is, hogy ma itt fogadhatjuk Önöket, ebben a gyönyörű zsinagógában.

Büszkék vagyunk rá, hogy a debreceni önkormányzat, Magyarország Kormánya, a TEVA Magyarország Zrt. és hitközségünk támogatásával a holokauszt 70. évfordulójára sikerült megvalósítani a holokauszt-emlék-helyet. Büszkék vagyunk rá, hogy összefogással, együttgondolkodással egy olyan emlékparkot hoztunk létre, mely a megemlékezés mellett az oktatás eszközeül fog szolgálni.

Munkánk azonban mindezekkel nem ért véget, csupán alapot teremtettünk célkitűzéseink eléréséhez. Terveink szerint további fejlesztéseket kívánunk megvalósítani közösségünk tekintetében.

Mindezen pozitív eredmények mellett természetesen meghatározó feladatunk van környezetünk gondolatosságának kialakítása tekintetében az antiszemitizmus, a gyűlölködés és a rasszizmus elleni küzdelemben.

Mindannyiunk közös feladata és kötelessége az emlékezés és az emlékeztetés. Szólnunk kell az ártatlan milliókról, akik a huszadik század legembertelenebb pusztításának estek áldozatul. Meg kell ragadnunk minden eszközt, amellyel felemelhetjük szavunkat a vallási és faji alapon való megkülönböztető megnyilvánulásokkal szemben.

Az elmúlt héten abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy Izraelben jártam Debrecen város delegációjával. Az ott eltöltött idő alatt az átélte események és az ott szerzett tapasztalatok is megerősítették bennem azt a gondolatot, hogy soha nem szabad elfeledkeznünk a soá irtózatát kegyetlenségéről. Le kell vonni a tanulságokat, s azokból tovább építkezni a közös jövőnk érdekében.

Folyamatosan kommunikálni kell a külvilág felé, minél szélesebb körben megismertetni a múltat, hogy azok a borzalmas események soha többé ne ismétlődhessenek meg. Határozottan és következetesen fel kell lépni minden kirekesztő, egyes embercsoportokat megkülönböztető cselekedet ellen. Ebben legerősebb, leghatékonyabb fegyverünk az oktatás-nevelés, melynek a jövőben kiemelt figyelmet kell szentelnünk.

Debrecenben reményeink szerint hamarosan megnyitja kapuit a Közép- és Kelet-európai Zsidó Kulturális és Oktatási Központ, melynek egyik legfontosabb feladata lesz ezt a célt szolgál- ni. Különös hangsúlyt fektetünk a gyermekek, a fiatalok megszólítására, az

általános iskola felső tagozatosaitól az egyetemistákig bezárólag. Mondjuk el, mutassuk meg a fiataloknak, s nemcsak nekik, hogy mi történt 1944-ben a gettóknak és a haláltáboroknak.

Vannak még közöttünk túlélők, akik hitelesen el tudják mondani, át tudják adni az átélte megpróbáltatásokat. Nagyon fontos az ő elbeszéléseik megőrzése az utókor számára. Kezdeményezésünkre Debrecenben hamarosan elindul egy program, mely a városban élő, illetve a környéken lakó holokauszt-túlélők tapasztalatait fogja megőrizni.

Az elkészült interjúkat eszközül hívjuk a központban tartandó rendhagyó történelemórákon, ismeretterjesztő előadásokon. Mindezeket túl Debrecenben Holokauszt- és Zsidóságtörténeti Múzeumot kívánunk létrehozni, mely bemutattja a régió zsidóságának tárgyi és szellemi örökségét.

Az emlékezés és emlékeztetés mellett kiemelt kérdésként kezeljük közösségünk építését, erősítését. Ennek a munkának egyik kiemelkedő momentum egy, a közeljövőben bekövetkező örömteli esemény.

Hölgyeim és Uraim!

A Közép- és Kelet-európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek elnökeként örömmel jelentem be Önöknek, hogy a közeljövőben Magyarország Kormányának támogatásával egy héber-magyar fordítású imakönyv jelenik meg, mely a magyarországi zsidó hagyományoknak megfelelően askenázi kiemléssel készül. Az imakönyv Rabbi Lord Jonathan Sacks szerkesztésében és a Koren kiadó gondozásában jelenik meg.

Fontosnak ítéljük, hogy mind a hazai, mind a határon túli közösségekben legyen egy autentikus imakönyv, mely a hétköznapi, illetve a szombati imarendet tartalmazza. Az imakönyvet ortodox, status quo és neológ közösségek egyaránt tudják használni. Ilyen színvonalú imakönyv hosszú idő óta nem került kiadásra Magyarországon.

Hölgyeim és Uraim!

Ezzel az örömteli bejelentéssel megköszönöm kitüntető figyelmüket, a kántorkoncerthez jó szórakozást minden kedves vendégünknek.

A plenáris ülés további programjához sikeres, eredményes munkát kívánok, itt-tartózkodásuk ideje alatt érezzék jól magukat Debrecenben, ismerjék meg városunkat, közösségünket, s térjenek vissza otthonaikba minél több pozitív, kellemes élménnyel gazdagodva.

Egy olvasói levél a Népszavából

Kedves Schmidt Mária! Meghallgattam a nyilatkozatát az ATV-ben, és nem tudom megérteni, hogy miért kell önnek minden esetben támadnia a Mazsihiszt. Az a benyomásom, amikor hallgatom önt, vagy olvasom a napisajtóban a véleményét a zsidó szervezetről, hogy nem tudja elfogadni, a Mazsihisz egy teljesen önálló szervezet, amelynek nagyon fontos szerepe van a magyarországi zsidóság körében. Az igazgató asszony most a következőket mondta: „A Mazsihisz az utóbbi egy-két évben politikai szerephez látározta (?) magát, és állandóan utasítja a kormányt, azt gondolva, hogy megszabhatja, miként kellene a magyar kormány politikájára.” Nem tudom, ki és hová látározta magát és mikor, de a Mazsihisznek szerintem ehhez semmi köze nincs. Az, hogy ön és a Mazsihisz nem tudnak egyetértésre jutni a Sorsok Háza dolgában – szégyen. De ez nem jelenti azt – élve az ön szavaival –, hogy a zsidó szervezet utasítgat bárkit, amikor elmondja a véleményét egy-egy olyan kérdésben, amihez jobban ért. Ha jól értem, abszurditásnak tartja, hogy a Mazsihisz nem szeretné, ha tíz évig nem épülnének szobrok a közterületeken. Az igazgató asszony is jól tudja, erről a zsidó szervezetet senki sem fogja kérdezni. Heisler elnök úr ezzel kapcsolatban csak azt mondta: „jó lenne”, ha tíz évig nem lennének újabb olyan szobrok, amelyek meghamisítják a magyar történelmet, mint az a Szabadság téri szoborral történt. És ebben igaza van. Nem tudom, miért kell ennyire haragudni egy szervezetre, ezt érezni lehet minden írásában, minden szereplésében, nyilatkozatában. Így volt ez az utolsó ATV-s megszólalásában is, amikor szintén nem tudta szó nélkül hagyni a Mazsihiszt. Szeretném, ha megértené: nekünk, magyar származású zsidó embereknek is megvan a véleményünk arról a „történelempolitikáról”, amit ön képvisel a leglátványosabban. Gondolom, hazánkban nincs ma egyetlen olyan zsidó család sem, amelyiknek ne lett volna mártírja, valamennyi család egy vagy akár több tagja is megjárta a gettók, a koncentrációs táborok poklát. Ez, kedves Schmidt Mária, sebet hagy az emberek lelkén, ezt nagyon nehéz megemészteni, nagyon nehéz elfelejteni. Vannak családok, amelyek soha nem fogják elfelejteni, hogy a magyar csendőrök mit tettek a szerencsétlen zsidó emberekkel Beregszászon, Munkácson, Kassán meg Kisvárdán. Nem fogják elfelejteni a sárga csillagos házakat, a gettókba zártak szenvedéseit Budapest belvárosában, meg azokat a téglagyárakat, ahonnan vagonokkal vitték el családtagjainkat az igazi földi pokolba. Ezért is jó lenne, ha a Terror Háza igazgató asszonya nem gúnyolódna a tévé képernyőjén a Mazsihiszről, hanem igyekezne megérteni, hogy ezek az emberek nem saját maguknak kérnek valamit, hanem azt szeretnék, ha tisztelet övezné azoknak az emléket, akik már nem fognak visszatérni. Akiknek az életét csak azért vették el – és ehhez tevékeny segítséget nyújtottak a saját honfitársaik –, mert zsidónak születtek. Sokat akarnak? Gondolom, nem. Ebben kellene segítenie! És a zsidó emberek, akiket képvisel a Mazsihisz, nagyon hálásak lennének ezért.

Klein Karola, Temesvár–Budapest

Meghalt Sobibór egyik utolsó túlélője

Nyolcvannyolc évesen meghalt Tomasz (Toivi) Blatt, a sobibóri haláltábor egyik utolsó túlélője, egyike azon keveseknek, akiknek sikerült a szökés a kelet-lengyelországi lágerből.

Blatt, aki szinte egész életét a sobibóri rabok emléke megőrzésének szentelte, Kaliforniában, Santa Barbara-i otthonában hunyt el – jelentette be Lengyelországban a Blatt család Varsóban élő barátja, Alan Heath.

A férfi részt vett a nevezetes 1943-as felkelés (szökés) szervezésében, több könyvet is írt a megsemmisítő táborról, tanúskodott a háborús bűnökkel vádolt ukrán lágerőr, John Demjanjuk perében, és tanácsadóként segítette a Szökés Sobibórból című, 1987-es angol-jugoszláv filmdráma forgatását.

Az izibicai születésű Tomasz Blattot családjával együtt 1943 áprilisában deportálták a sobibóri megsemmisítő táborba, ahol szüleit és öccsét rögtön elpusztították a gázkamrákban. A 16 éves Tomaszt életben hagyták, hogy különféle munkákkal bízzák meg.

Hat hónappal a lágerbe kerülése után Blatt részt vett a sikeres sobibóri felkelésben, amelyben megölték a náci többségét, és mintegy 300 rabnak sikerült megszöknie. A szökevények nagy többségét később elfogták és megölték, de Blattnak mintegy hatvan társával együtt sikerült elmenekülnie. A háború után előbb Izraelbe, majd az Egyesült Államokba emigrált.

Tomasz Blatt az 1980-as években gyakran visszalátogatott az egykori lágerbe, hogy megnézzék annak állapotát, s e látogatások alkalmával rendszeresen talált emberit csontokat a térdig érő gazban. „Gyakorlatilag én tisztítottam meg a terület negyedrészét, felszedve és eltemetve a

csontokat” – mondta egy interjúban, amelyet 1987-ben adott az AP hírügynökségnek.

A halálhírét közlő Alan Heath csendes és szolid emberként írta le Blattot, aki soha nem érzett bosszúvágyat a németek iránt a zsidók le-

Tomasz Blatt

gyilkolása miatt, sem antiszemita lengyel honfitársai iránt sokuk bűnrészessége miatt.

„Annak ellenére, ami családjával történt, állandóan azt ismételtette, hogy nem szabad gyűlölni. Ő valóban nem táplált ellenséges érzületet a németek iránt, és arra biztatott másokat is, hogy ne tegyék ezt” – mondta Heath.

Blattot két másik túlélővel (Filip Bialowicz, Jules Schelvis) 2013-ban magas állami kitüntetésben részesítették Lengyelországban a sobibóri felkelésben tanúsított „bátorságért és hősiességért”, valamint a holokauszt emlékének ápolásában végzett kiemelkedő munkásságáért. (MTI)

FRÖLICH RÓBERT ORSZÁGOS FŐRABBI

Fakadjon emlékéből áldás

Cádik kátómór jifroch, köerez bálvónajn jisze – Az igaz virágzik, mint a pálma, Libanon cédrusaként magaslik. Göncz Árpád élete során sok virágot ültetett.

A vézskorszak alatt halálra szánt zsidókat mentett, a börtönben a kultúrát ápolta és terjesztette, íróként a szellemet magasztalta, köztársasági elnökként a demokráciát védte. Mindent elkövetett, hogy a virágok ne hervadjanak el.

Kimagasodott kortársai közül. Sosem szűnt meg embernek lenni. Az elesettek, a gyengék, a védtelenek mellett sosem télen álló, hanem mindig cselekvő, eszméit soha fel nem adó alakja volt a magyar történelemnek. Úgy volt óriás, hogy megmaradt kedves, szerény, közvetlen, szeretetreméltó férfiúnak.

Sosem feledhető mozzanata elnöki tevékenységének az a pillanat, mikor a Parlament előtt nem engedték, hogy elmondja gondolatait. Ott és akkor szembesült a rendszerváltás után először azzal a gyűlölettel, melyet nem értett, és mely ellen mindig küzdött.

Talán az volt az egyetlen olyan közéleti perc, mikor arcán nem a jól ismert mosoly, hanem a döbbszomorúság uralkodott el. Távozásával szegényebbek lettünk.

Családja fájdalmát őszintén átérezzük, hiszen kicsit mindannyian úgy tekintünk rá, mint apára vagy nagyapára.

Zécher cádik livróchó, igaz ember volt, fakadjon emlékéből áldás valamennyiünkre!

Felejthetetlen találkozás

1996. június 24-én Göncz Árpád köztársasági elnök a Parlament Nándorférfvári termében dandártábornokká léptette elő Horváth Kálmán ezredest, 1999. augusztus 19-én Almásy Tibor ezredest. Az előléptetési javaslatokat holokauszt-túlélőként, a Mazsihisz támogatásával kezdeményeztem, mert a két nyugállományú katona bátor, embermentő cselekedeteivel a haza becsületét védte. Ezért korábban megkapták az Izrael Állam által adományozott Világ Igaza kitüntetést is.

Sok évvel az elismerések után érdemes is megemlékezni a két tábornokról. Vitéz Horváth Kálmán magyar királyi századosként a VII. hadtest munkaszolgálatos előadója volt. Már 1943-ban követelte az Ukrajnában 12 hónapot szolgált munkaszolgálatosok leszerelését. 1944. március 19-e után a gettókból 13 és 70 év közötti férfiakat sorozott be munkaszolgálatra, így azok elkerülték Auschwitzot. Önkényesen értelmezte a tiltó rendelkezéseket, így szembe került a csendőrség és a német hatóság képviselőivel.

Almásy Tibor magyar királyi főhadnagy patinás, gazdag katolikus család sarja. 1942-től zsidó munkaszolgálatos barátainak katonakönyvet, nyílt parancsot, leszerelési nyomtatványt szerzett, 1944. március végén lebukott, letartóztatták, és Kassán hadbíróóság elé állították. Az ellene folyó per elhúzódott, és 1944 novemberében a soproni katonai büntetőintézetbe szállították. A szovjet csapatok közeledtével, 1945 márciusában, a hadbíróóság szabad-

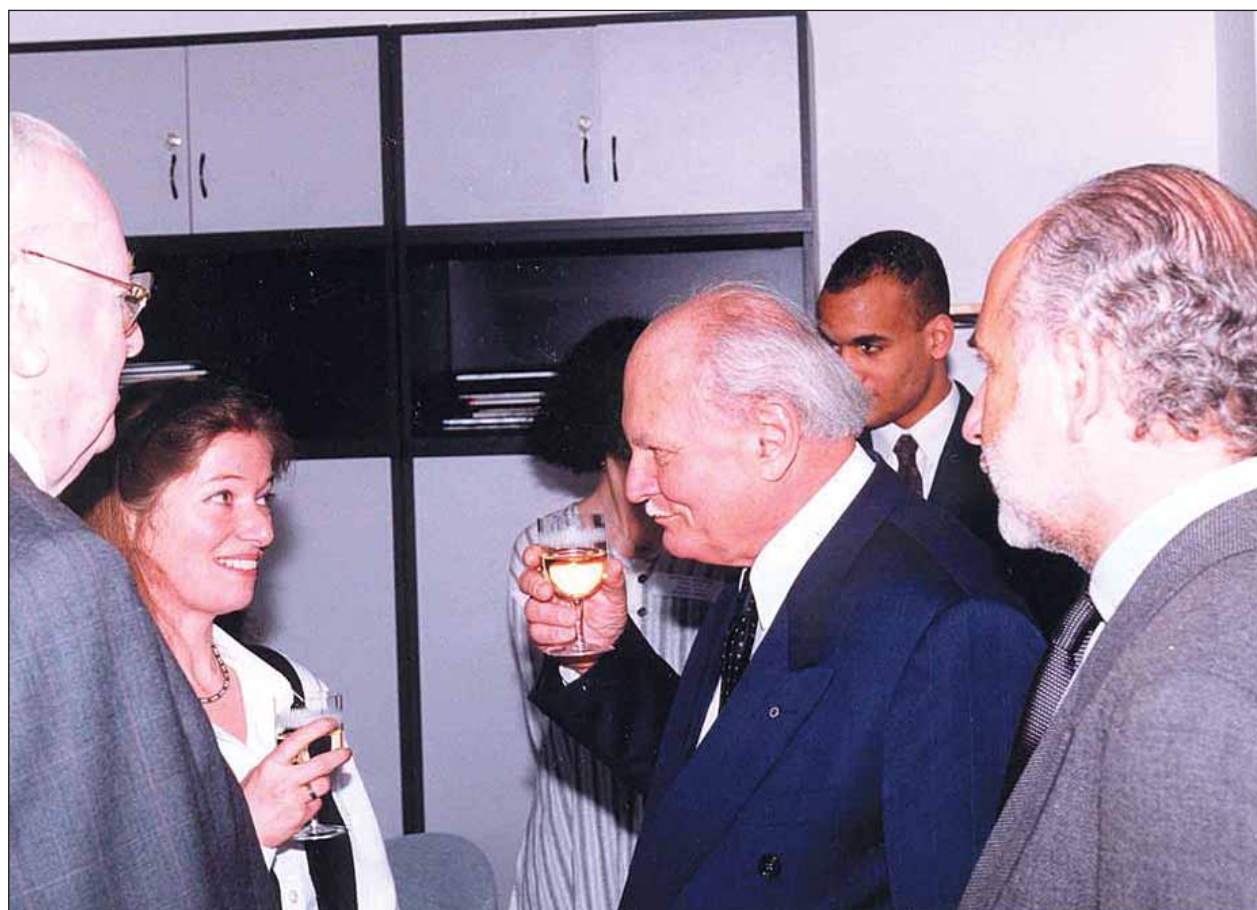
Az Almásy házaspár Göncz Árpád és a szerző társaságában

lára helyezte, és megbízta a katonai büntetőintézet felszámolásával. 1945 március végén három munkaszolgálatos századot, valamint szökött katonákat és munkaszolgálatosokat fogadott be a laktanyába, beöltöztette és felfegyverezte őket. Sopron nyilas vezetője követelte a zsidók és a szökött katonák kiadását, amit Almásy megtagadott. A laktanyát karanténná nyilvánította. A kapukra német és magyar felirattal ellátott lepedőket helyeztet el: Figyelem! Kiütéses tífusz! Így menekült meg a laktanya teljes állománya.

Göncz Árpád hosszan elbeszélgetett a frissen előléptetett tábornokokkal és családjukkal, dicsérte bátorságukat. Horváth százados előléptetésén részt vett két, Izraelben élő megmentett is: Jichak Steinberger professzor és Simsom Schwarcz vállalkozó, aki egy kisméretű tóratekeresztet ajándékozott az elnöknek.

Az ünnepség végén örömkönyvek között öleltek össze az életünket bátorságukkal megmentő idős katonákkal.

Lebovits Imre (Népszava)

Ma – sokakkal együtt – Göncz Árpádra emlékezem. A Lauder-iskola épületének avatóján máig érvényes útravalót kaptunk Tőle. Arra biztatott, hogy merjünk nagyot álmodni, és tenni érte. Biztatott a múlt megismerésére és a jövő alakítására, a tudás megszerzésére és annak a tágabb közösség érdekében való kamatoztatására. Biztatott a zsidó hagyományok ápolására,

állást foglalt a nyitottság, egymás elfogadása és segítése mellett, és folytathatnám gondolatainak felidézését. Hitelessége, közvetlensége, sugárzó optimizmusa erőt adott nekünk – gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt –, akiknek megadatott, hogy személyesen is találkozhattunk Vele.

Szeszler Anna

Ő egy ilyen ember volt...

Göncz Árpád az antiszemitizmusról

Az alábbi levelet Drucker Tibornak, a Téka Könyvkiadó és Könyvkereskedelmi Vállalat akkori igazgatójának írta a volt köztársasági elnök. Legyen közzé tisztelegés az emléke előtt.

Kedves Barátom!

Bizalmad és elkeseredettséged tükröződött megkeresésedben. Előbbi köszönöm, megtisztel; utóbbit igyekszem csitítani, csillapítani válaszzal.

Nem azért, mintha botor módra nem érzékelném, hogy kezdeti demokráciánk felszínre hozott – remélhetőleg gyermekbetegségként – eltemetettnek hitt, de valójában csak lenyomott, tisztázatlan „ordasságokat”. Látom. Azt is tudom, hogy akkor, amikor legjobban rászorult volna ez a nép a kérdések tisztázására, a valódi katarziszra, újabb félelmi korszak jött, majd a kádári nagy kompromisszum által mindezekre kent „nyugalom” súlyosbította a helyzetet.

Így tisztában kell lennünk, hogy kőfejtőként berögzült, bekövesedett rétegeket kell lehátanunk, ami óriási nagy feladat. DE már nem megúszható, nem húzható.

Mindenütt kellene tudatosítani, hogy a nacionalizmus (populizmus) és az antiszemitizmus édestestvérek, kéz a kézben járnak, egymást szinte feltételezik. A nacionalizmusnak (populizmusnak) semmi köze a valódi haza-hűséghez, a kötődéshez; valós vagy vélt pozitívumok általánossá emelésével, felértékelésével kíván másokat kirekeszteni, leértékelni.

Ki tagadhatná: nem más az antiszemitizmus sem – ellenkező letükröződésben: valós vagy vélt negatívumok felértékelése talaján működve próbál kirekeszteni.

Ebben természetesen keveredik a kisebbségi komplexus az irigységgel, az üres, neveltetési beidegződés („...miért pont a biciglisták?”) a racionálisnak feltüntetett érveléssel.

Nem tudom, hogyan értethetném meg: a mi itthoni nacionalizmusunk és antiszemitizmusunk „legalizálja” – szellemi értelemben – a magyarsággal szemben máshol érvényesülő kirekesztést, gyűlölködést, leértékelést!!! Nincs két-féle mérce: a mások gyűlölése sohasem váltott ki szeretetet. Nacionalistáink (és egyben antiszemitáink) azt gondolják: a magyart kötelessége szeretnie, elfogadnia a világnak; a magyar azonban olyan különleges teremtmény, hogy ódiomok nélkül utálkozhat. Ilyen nincs!

Tiborom! Reményeim is vannak! Sokan kezdenek kijózanodni, s ha másért nem is, a zsidó-sorsot hajlandók nézeteiket felülvizsgálni. Na meg itt vannak az egyre kevésbé fertőzöttek, a kérdés előtt értetlenül álló, tiszta vagy tisztább lelű fiatalok. Bennük látom azt az esélyt, hogy e valamikor befogadó, kebelre ölelő, másságot saját hasznára is jól toleráló nép újra ilyen lesz.

Ami leveledben konkrét kérdés: a demokrácia kötelezően kell, hogy hárt szabjon *mindenféle gyűlölet-szításnak*. A szabadság nem lehet ugyanis mások szabadságának korlátja vagy veszélyeztető forrása. Így azon túl, hogy az igazi tisztázás még várat magára, illetve remélhetőleg hamarosan megfelelő színvonalú vitákban kiérlelődik, nem kétséges, hogy a nem ezt szolgáló termékeknek helye nem lehet. Nemcsak büntetőjogi, hanem – és elsősorban – erkölcsi, néplélektani okokból.

Ha mindezt nem is vennék figyelembe, akkor is létezik a Te, illetve Ti szabadságok arra, hogy csak olyan kiadványt terjesszettek, ami saját ízlésednek megfelelő, elfogadható. Ennek, remélem, nem emel akadályt az üzletpolitika, a profitorientáltság.

Leveledből tudtam meg, mit jelentett személy szerint Neked a holokauszt. Csak hálát adhatok, hogy nekem ilyen nem jutott osztályrészemül, nem tudom, hogy bírnám. Teljes emberséggel azon dolgozom, hogy senki se kényszerüljön ezzel a terheléssel élni: méghozzá se áldozatként, se elkövetőként, se passzív szemlélőként. Mindegyik ugyanis – más-más süllyal – lehetetlenné teszi az Isten-Ember-arcú életet!

Baráti üdvözléssel:

Budapest, 1991. április 22.

Göncz Árpád

Százezren emlékeztek a két évtizede meggyilkolt Jichák Rabinra

Tel-Avivban százezren vettek részt a Jichák Rabin izraeli miniszterelnök megölésének huszadik évfordulójára rendezett nagygyűlésen.

A megemlékezésen többek közt felszólalt Bill Clinton volt amerikai elnök és Reuven Rivlin izraeli államfő is, ugyanakkor nem volt jelen Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök – közölte az izraeli katonai rádió.

A rendezvényt rendkívüli biztonsági intézkedések mellett Tel-Aviv legnagyobb terén tartották, amelyet meggyilkolása után Rabinról neveztek el. Az eseményt a szervezők politikamentesnek ígérték, legfőbb jelszavának a demokrácia védelmét és a politikai uszítás elutasítását hirdették.

Clinton – aki Rabin barátja volt – nyolcéves elnöksége legrosszabb napjának nevezte az izraeli kormányfő meggyilkolásának napját, 1994. november 4-ét. A volt amerikai elnök – Izrael jelenlegi vezetését is bírálva – azt hangsúlyozta: Rabin tudta, hogy a palesztinokkal kötendő béke kockázatai kevésbé súlyosak a békekötéstől elfordulás veszélyeinél.

Bill Clinton felszólította az izraelieket, hogy válasszák Rabin útját, a békét. „Az életét adta azért, hogy békében éljenek. Hogy mindez mire volt jó? Most ez Önökön áll! El kell dönteniük, mit kezdenek politikai örökségével. Az utolsó fejezetet azoknak kell megírni, akikért az életét adta” – mondta az Izraelben rendkívül népszerű volt amerikai elnök.

A tömeget videóüzenetben köszöntötte Barack Obama jelenlegi amerikai elnök, aki kijelentette, hogy a palesztin-izraeli viszályt rendező béke „szükséges, igazságos és lehetséges”.

Reuven Rivlin a szélsőségesek erősödésére figyelmeztetett, és burkoltan bírálva az ország jelenlegi vezetését, hangsúlyozta: remény és jövőkép nélkül az emberek élete sivár lesz.

„Nem leszünk áldoztátta a félelem és az erőszak oltárán” – mondta Rivlin.

A legmerészebb politikai beszédet Jonatán Benárci, Rabin unokája mondta a rendezvényen, aki felszólította az izraeli vezetést, hogy feltételek nélkül és azonnal ismerje el a nemzetközi fórumokon a palesztin államot, és ezzel ragadja magához a politikai kezdeményezést.

Jichák Rabin kötötte meg a palesztinokkal a békefolyamatot megalapozó oslói megállapodást. Ezért 1994-ben Nobel-békedíjat kapott, de egy évvel később egy, a békefolyamatot elutasító izraeli szélsőséges ortodox zsidó meggyilkolta a tel-avivi főtéren. (atv.hu/MTI)

IZRAELI SZÍNES

Nem sólettel, humusszal a békéért

Egy izraeli vendéglő akciós menüt hirdetett félárú csicscriborsókrémmel, vagyis humusszal az egy asztalhoz ülő arabok és zsidók számára – értesült az izraeli média.

Tel-Avivtól északra, a Natanja melletti Kfar Vitkin település Hummus bárja azzal csábítja vendégeit, hogy fél áron kapják a humuszt, ha egy asztalhoz ülnek közös étkezésre a zsidók és az arabok. A szeptember közepén indult erőszakhullámban a vendéglős így próbálja mérsékelni a két nép egymással szembeni félelmeit.

Facebook-oldalán így hirdeti a kedvezményes akciót: „Fél az araboktól? Fél a zsidóktól? Nálunk nincsenek

arabok. De nálunk nincsenek zsidók sem. Nálunk csak emberek vannak. És igazi, kiváló arab humusz. És ízletes zsidó falafel. Különleges akció: vasárnaptól csütörtökig fél áron a humusz a zsidó-arab vegyes asztaloknak.”

Kobi Cafir, az étterem vezetője a The Times of Israel című angol nyelvű honlapnak elmondta, hogy kezdeményezésük sikeres, mert már számos asztalnál foglaltak helyet együtt arabok és zsidók, és rengeteg pozitív visszajelzés érkezett hozzájuk nemcsak Izraelből, hanem szerte a nagyvilágból is.

(MTI)

Pogy-gyász

(MTI) Csomagként küldték Oroszországból egy tizenegy napja halott idősszony testét Izraelbe, hogy ott temessék el – értesült a Jediót Ahronót című újság honlapja, a Ynet.

A tel-avivi Ben Gurion repülőtéren a hatóságok egy kartondobozban egy holttestet találtak, de a Moszkvából jött csomag mellett nem leltek semmiféle iratot, amellyel személyazonosságát megállapíthaták volna.

A merényletek halottainak azonosítására létrejött izraeli szolgálat, a Zaka felderítette, hogy egy tizenegy napja elhunyt nyolcvanéves asszonyt küldtek rokonai ilyen különös módon Izraelbe.

A holttestet rejtő kartondobozt a feladók alaposan nejlomba tekerték, de semmiféle iratot nem mellékeltek, így a külügyminisztérium és a Zaka Oroszországban élő képviselője segítségével sikerült csak kinyomozni, hogy Eszter Zizuva földi maradványait rejtette a csomag.

Az Izraelben fellelt rokonság a Ynetnek elmondta, hogy a halott nagyon jó asszony volt, akinek az volt az utolsó kívánsága, hogy Izrael földjén temessék el. A Zaka segítségével a család beszerezte a szükséges iratokat, és az elhunytat Asdodban örök nyugalomra helyezték.

A Zaka képviselője a The Times of Israel című angol nyelvű honlapnak azt is elmondta, hogy két éve volt már egy hasonló esetük: egy férfi akkor is egy repülőjáraton, bőröndben szállította Izraelbe halott édesanyját, mert túl költségesnek találta a hivatalos procedúrát.

Izraeli arabok az IÁ-ban

Illegális terrorista szervezetnek nyilvánították Izraelben az Iszlám Állam (IÁ) dzsihadista szervezetet és az al-Kaida ágaiként számon tartott al-Nuszra Frontot, valamint az Abdulláh Azzam Brigádok nevű fegyveres csoportot – közölte az izraeli miniszterelnök hivatala.

A közlemény szerint ezek a szervezetek fokozták a zsidó állam elleni erőfeszítéseiket, és megpróbálták Izraelen belül is folytatni a tevékenységüket.

„Folyamatosan küzdünk az Iszlám Állam, az al-Nuszra Front és más terrorista szervezetek ellen” – mondta Benjámín Netanjahu izraeli kormányfő. Hozzátette, „bárki, aki csatlakozik az ellenséghez, hogy Izrael ellen harcoljon, nem lesz többé izraeli állampolgár”. A miniszterelnök arra az arab fiatalemberre utalt, aki siklóernyővel szökött át Szíriába egy, az al-Kaidával együttműködő szélsőséges lázadószervezet területére, feltehetően azzal a szándékkal, hogy

csatlakozzon a Bassár el-Aszad szíriai elnök ellen harcoló fegyveresekhez.

Netanjahu közölte, a kormány visszavonja a 23 éves arab fiatalember állampolgárságát, és hasonló módon fognak eljárni ilyen esetekben a jövőben is.

Az utóbbi években több tucat izraeli arab csatlakozott a Szíriában harcoló felkelőkhöz. Általában Törökországon keresztül utaznak a zsidó állammal szomszédos, négy éve háború sújtotta közel-keleti országba.

A legtöbb izraeli állampolgárságú arab palesztin, akik az ország lakosságának mintegy húsz százalékát adják. (atv.hu/MTI)

Netanjahu: eredetileg nem Hitler akarta kiirtani a zsidókat

Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök Mahmúd Abbász palesztin elnököt tette felelőssé az erőszakhullám kiterjedéséért Ban Ki Mun ENSZ-főtitkárral tartott jeruzsálemi sajtótájékoztatóján.

Netanjahu az izraeli közszolgálati rádió beszámolója szerint azzal vádolta Mahmúd Abbászt palesztin elnököt, hogy „az Iszlám Államhoz és a Hamászhoz csatlakozott azzal a hazug váddal, miszerint Izrael az al-Aksza mecsetet fenyegeti”. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy Izrael az összes vallás szent helyeit védi, és elkötelezett a status quo fenntartása iránt a Jeruzsálem óvárosában lévő Templomhegyen – számolt be az MTI.

A szeptember közepe óta tartó palesztin keses támadások oka az a palesztin médiában lábra kapott híresztelés, hogy az izraeli kormány megpróbálja megváltoztatni a status quót a Templomhegyen.

Az izraeli kormányfő szerint a palesztinok szegik meg a status quót, amikor robbanóanyagot visznek az al-Aksza mecsetbe, megpróbálják megakadályozni, hogy keresztények és zsidók is látogathassák a Templomhegyet, és olyan indítványt próbálnak elfogadtatni az ENSZ Tudományos, Nevelésügyi és Kulturális Szervezetével (UNESCO), amely szerint a Sírától az al-Aksza mecset része, tehát a muzulmánok szent helye.

Az ENSZ főtitkára elítélte a civilek elleni merényleteket, valamint rámutatott, hogy a Hamász palesztin radikális szervezet és az Iszlám Dzsihád szélsőséges csoport üdvözölte a terrort, és tüzelte az indulatokat. Ugyanakkor hozzátette, hogy a merényletek nem légiere térben történtek, és arra szólította fel a feleket, hogy folytassák a tárgyalásokat a megszállás befejezése, illetve annak érdekében, hogy mindkét nép törekvései megvalósuljanak.

„Nehéz idők ezek az izraeliek és a palesztinok számára. Annak reményében jöttem, hogy együtt elérhetjük az erőszak lezárását, a feszültség enyhítését, és megkezdhetjük a béke hosszú távú helyreállítását” – mondta Ban Ki Mun.

Netanjahu a harminchetedik Cionista Világkongresszuson a jeruzsálemi muszlim vallási vezetőt is felelőssé tette a holokausztért. Az izraeli kormányfő a megjelent zsidó vezetők előtt kijelentette, hogy Hitler eredetileg nem kiirtani, hanem csak száműzni akarta a zsidókat, és csak Hadzs Amin Al Husszeini jeruzsálemi mufti indítványára döntött megsemmisítésük mellett.

„Hitler nem akarta kivégezni akkoriban a zsidókat, hanem ki akarta űzni őket. Hadzs Amin Al Husszeini Hitlerhez ment, és azt mondta: ha előző

őket, mind idejönnek. – Akkor mit tegyék velük? – kérdezte Hitler. – Égesd el őket – mondta Amin Al Husszeini” – állította beszédében Benjámín Netanjahu.

Az izraeli ellenzék élesen bírálta Netanjahu szavait. *Jizhák Hercog*, a balközép Cionista Tábor nevű párt elnöke szerint a kormányfő egyenesen a holokauszttagadók kezére játszik, mert „ez egy veszélyes történelemtorzítás, amely csökkent a holokauszt és a náciizmus súlyát”.

Abbász: Netanjahu még Hitlert is felmenti bűnei alól

Benjámín Netanjahu izraeli kor-

mányfő „még Hitlert is felmenti bűnei alól, csak azért, hogy nekünk árthasson” – jelentette ki Mahmúd Abbász palesztin elnök Rámallahban Ban Ki Mun ENSZ-főtitkárral közösen tartott sajtótájékoztatóján.

Az utóbbi hetekben újra fellángolt izraeli-palesztin erőszakhullám miatt Abbász szerint Izraelt terheli a felelősség. „Nem tudjuk megvédeni magunkat a zsidó telepésekkel és az izraeli hadsereg által ellenünk bevett éles fegyverekkel szemben. Nem tehetünk mást, mint hogy a nemzetközi közösség védelméért folyamodunk – mondta. (atv.hu)

Kamerák a Templomtéren?

John Kerry, az Egyesült Államok külügyminisztere és *Abdallah* jordán király Ammanban egyezsége jutottak, mely szerint a Templomtéren – arab elnevezése szerint a Mecsetek terén – éjjel-nappal működő, zárt láncú kamerás megfigyelőrendszert telepítenek, avégből, hogy megállapítható legyen, a térségre látogató zsidók imádkoznak-e vagy sem. Jelen szabályok szerint ugyanis ez az egyetlen korlátozás zsidók számára.

Netanjahu beleegyezett a megoldásba, remélve, hogy ezzel leszerelheti, vagy legalább enyhítheti a hetek óta tartó „Izrael meg akarja változtatni a Mecsetek tere status quóját”, és „a zsidók le akarják rombolni az al-Aksza mecsetet” szövegezésű hisztériakeltést.

Mugrabi-feljáró

Rijád al-Malki, a Palesztin Autónia külügyminisztere csapdának nevezte a Templomhegyen elhelyezendő biztonsági kamerákat. Számára ugyanis nyilvánvaló, hogy a palesztin arab zavargók nem érdekelték a csend és nyugalom visszállításában, éppen ellenkezőleg. Az izraeli rendfenntartó hatóságokat viszont sűrűn – nem is alaptalanul – éppen a felállított kamerák felvételei segítenék, hogy azonosítsák és elfogják a kő- és petárdadobálókat. Mi több, konkrét bizonyíték is lenne Izrael kezében, hogy ki is kezdeményezi a konfliktust a szent helyen.

Nemrégiben a jordániai székhelyű Wakf, a Templomter ellenőrzésére meghatalmazott muzulmán hitbizomány palesztin emberei kamerákat próbáltak felszerelni a Mugrabi-feljáró bejáratához – ők azzal a szándékkal, hogy szemmel tartassák a Templomtéren feljutni szándékozókat. Az izraeli biztonsági emberek ezt megakadályozták. A rendőrség nem nyilatkozik az ügyben.

Izrael igyekszik nyomon követni a Facebook, a Twitter és a többi szociális háló megfigyelésével a palesztin – és az izraeli arab – közhangulat alakulását. Ma már egyre egyértelműbb, hogy a palesztin fiatalok semmibe veszi a Palesztin Autónia 80 éves elnökét és korruptnak tartott vezetését, és egyre nagyobb arányban szimpatizál a Hamász ideológiájával, amely megalkuvást nem ismer, de valós megoldást sem kínál.

Fontos körülmény, hogy az ortodox izraeli főrabbinátus halachikus megfontolásokból szigorúan tiltja, hogy zsidók egyáltalán felmenjenek a Templomtéren, minthogy a keresztény időszámítás szerinti 70. év óta, amióta a Második Templom istenszolgálat megszűnt, a nép nem tekinthető rituálisan tisztának a Szentély és az oltár helye megközelítéséhez.

A héber és angol nyelvű tiltást jelző tábla ott látható a Mugrabi-feljáró előtt. Egyes nemzetiségű vallásos rabbi azonban kibúvót találtak, és az utóbbi hónapokban az ezen áramlathoz tartozó zsidók fellátogattak a Templomhegyre.

Halmos László

Új fejlesztésű, pilóta nélküli repülőgép

(Lehárpress) A mexikói kormány a védelmi berendezéseket gyártó izraeli AERONAUTICS cégtől egy általa újonnan kifejlesztett, pilóta nélküli repülőgépet vásárolt, amely a Dominátor-2 névre hallgat.

A repülőgép az Ausztriában gyártott Diamond DA-42 továbbfejlesztett változata, és maximálisan 500 kg felszereléssel terhelhető (fényképezőgépek és különleges elektronikus érzékelők). Maximális repülési magassága: 9150 m, 28 órát képes egyfolytában a levegőben tölteni, és 350 km/óra sebességet tud elérni.

A gép műholdon keresztül irányítható. További előnye, hogy már az

alapgép is viszonylag olcsó, ami a végső árban is megmutatkozik. Üzemeltetési költsége – 360 dollár/repülési óra – is rendkívül alacsony. (Általában ezer dollár alatt nincs egy repülési óra költsége.) Karbantartási költsége is kevesebb az átlagosnál.

VALLÁSI ROVAT

Közösség és hagyomány

A zsidóság egyik legszembe-tűnőbb jellemvonása, hogy közösségekben éljük meg. Még ellenségeink is megfogalmazzák, mennyire összetartóak vagyunk. A hagyományos gondolkodás ennek forrását a Szináj-hegyi ki nyilatkoztatásban keresi, amiről úgy tartjuk, hogy csak akkor kaphatjuk meg a Tórá, ha képesek vagyunk egységesek lenni, azaz mindenkinek egyetért abban, hogy szeretnénk a Tórá megkapni (ld. Rási, Mózes 2., 19:2). Másrészt azt is mondják, hogy a zsidók szeretnek vitakozni: „Két zsidó, három vélemény”. Szeretjük egyéniségünket hangsúlyozni, és szinte mindenkinek minden kérdésben megvan a maga véleménye.

Mikroközösségek, szubkultúrák egész sorát fedezhetjük fel még az ultraortodox társadalmon belül is: szefárdok, litvisé, amerikaiak, modern ortodoxok, és persze haszid ágazatok teljes palettája. Ezeknek a közösségeknek a legszembe-tűnőbb megkülönböztető jegyük a hagyományuk, a szokásaik. Van egyébként egy alapvető különbség a hagyomány és a szokás között, ami mind a magyar, mind a héber nyelvben megjelenik. A hagyomány (héberül maszóra) az, amit egyik nemzedék a másiknak örökül hagy (héberül mászár = átadni). Ezzel szemben a szokás (héberül minhág) az, ahogyan a dolgokat szoktuk csinálni (héberül a vezetés, ill. viselkedés szavaknak felel meg). A hagyomány fogalmában van valami nehezen befogadható: az évről évre csinálmán én ezt, mert a szüleim is így csinálták? Hasonló kérdést tehetünk fel a közösség megválasztásánál. Ha valaki most például eldönti, hogy a szatmári haszid közösség tagja lesz, mert annak a szokásai illeszkednek az egyéniségéhez a legjobban, akkor mit szóljon a gyereke, aki gyakran teljesen másmilyen egyéniséggé alakul? Ez a közösséghez tartozás ára, amit már fent is megfogalmaztunk: az ember felad valamit saját egyéniségéből a közösség kedvéért.

Van-e tényleges, elvi vita a közösségek között? Lehetséges az, hogy az egyik közelebb áll az igazsághoz, míg a másik tévúton jár, és hibát követ el, aki csatlakozik hozzá? Ennek megválaszolásához azt értjük meg először, hogyan jön létre a közösség. A legtöbb esetben egy nagy egyéniség személye köré csoportosulva. Ez a vezető felismeri korának egy különleges hívását, és a Tórában megtalálja a forrást, a gyógy módot az aktuális problémára, élethelyzetre. Megfogalmaz egy üzenetet, ami gyakran egy közismert hagyományos zsidó érték, aktualizált formába öntve. Az ő követőinek a köréből alakul ki a közösség. Ez alapján nem mondhatjuk, hogy a közösségek bármelyike is tévúton jár, amíg egy-egy tórai tanításnak vagy értéknek az újbóli megerősítése mellett törnek lándzsát. Példa lehet az ilyen típusú „forradalomra” az, amikor Báál Sém Tov megalapította a haszidizmust, az egyszerű emberek, tiszta, őszinte hitének és érzelmeinek értékesége mellett érvelve, vagy amikor Ráv Jisráel Szalanter megalapította a muszár mozgalmat, az önfelnevelés, saját tulajdonságaink kijavítása céljából. Talán ennek a gondolatnak a gyökerét megtalálhatjuk a Szukot félünnepén a Szentélyben megtartott ünnepség leírásában. Ekkor a legnagyobb rabbi egyszerűen több fáklát is a levegőben tartottak, úgy, hogy mindig azt lendítették a magasba, amelyik éppen a legmélyebben volt (Szuká 51a). Ez a mutatvány emlé-

keztet arra, ahogyan a nemzedék vezetői felismerik, hogy zsidóságunk melyik aspektusa szorult a leginkább megerősítésre, és annak adnak egy nagy „löketet”.

Ha a közösséghez tartozás számunkra egy ilyen együttes fejlődést jelent, ami tudatos választás eredménye, és ezzel együtt megértjük és tiszteletben tartjuk a többi közösséget is, akkor az egy igen egészséges része lehet életünknek. Kényes persze az egyensúly a saját elveink határozott megfogalmazása és a többi közösség lenézése között. Ám ha látjuk a másik közösségben a jót, annyira, hogy már szinte fáj, hogy nem tartozhatunk közéjük, akkor jó úton vagyunk ennek a kényes egyensúlynak a megtartása felé. Talán jó példa erre a nemrégiben elhunyt szefárd bölc, Ráv Ovadjá Jozsef, aki gyakran élcelődött humorosan az askenáz közösségek szokásain, de eközben a gyerekeit az ő iskoláikban taníttatta.

Tehát a közösséghez tartozás az embernek nemcsak azt az erőt adja meg, ami a sokasággal jár, hanem célt is ad az életének. Egyben lehetővé teszi, hogy az ember közel kerüljön egy nagy emberhez, vagy általában az emberi nagysághoz. Ebben a rendszerben a szokásoknak is megvan a maguk helye. A szokások kívülről nézve gyakran felesle-

ges szigorításnak tűnnek, de valójában ezek teszik a vallás megélését személyessé. Lehetnek a rituáléinkkal kapcsolatosak, például a péntek esti gyertyát olajjal gyújtani, mindennap pontban a csillagok feljövetelkor elmondani a Smát, szombat kimenetekor családi lakomát rendezni, ünnepnapon különleges éneket énekelni vagy ételt enni, illatos fűszerkeveréket szagolni. Más szokások a hétköznapi életvitelünkben mutatkoznak meg, például ha megfogadjuk, hogy sosem megyünk át a piros lámpán, szombaton mindig zebrán megyünk át az úton, sohasem emeljük fel a hangunkat, vagy cédákat (adományt) adunk minden hétfő reggel. A szokások egy harmadik csoportja lehet, ha különleges, egyéni tanulást illesztünk be az életünkbe, például minden hétfő este elmondunk egy zsoltárt, minden szombat este elolvassuk Rámbán levelét, vagy lefekvés előtt mindig gondolkodunk 1 percet az életünkön vagy a tórai hetiszakaszon. Ezek a jó szokások felemelik vallásos életelményünket, és megadják a különlegesség érzését. Apró dolgok, amelyek szoktatnak és emlékeztetnek minket, ébren tartják bennünk a tüzet.

Szántó-Várnagy Binjomin Zeév
binjomin.hu

Zsidók, keresztények és muszlimok imádkoztak közösen a békéért

(MTI Fotó: Illyés Tibor)

Zsidók, keresztények és muszlimok imádkoztak közösen a Deák téri evangélikus templomban a Közel-Kelet békéjéért, a háború és a terror minden áldozatáért, és azokért, akiket hitük miatt üldöznék.

A Keresztény-Zsidó Tanács által szervezett imaórán részt vett Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnöke, Székely János katolikus püspök, Youssef Khalil, a Magyarországi Kopt Ortodox Egyház vezetője, Róna Tamás és Radnóti Zoltán rabbi, valamint Sulok Zoltán Szabolcs, a Magyarországi Muszlimok Egyházának elnöke.

Gáncs Péter az imaórát megnyitó beszédében úgy fogalmazott: „Hiszük és reméljük, hogy ezt a világot nem az öklöbe szorított, gyűlöletre, bosszúra kész kezek irányítják és formálják, hanem azok a kezek, amelyeket imára emelünk, és amelyeket a megbékélés jeleként egymás felé nyújtunk.” (MTI)

Két intézmény egymás mellett. Az egyikben mindent megtesznek, hogy a századik születésnaposoknak megszépítsék az időt, a másikban a jövőnek nevelnek. A jövő és a múlt egymás mellett.

Az év második felében új hagyomány alapjait kívántuk lerakni. A Szeretetkórházban egyre több olyan ember tartózkodik, aki itt tölti be századik életévét, ezért elhatároztuk, hogy minden év második felében, a zsidó újév körül, házi ünnepséget rendezünk, és együtt köszöntjük a születésnaposokat a családjukkal.

Erre az alkalomra meghívtuk a Mazsihisz vezetésének képviselőjét, illetve a kerület polgármesterét. Természetesen az ünnepség állandó aktív résztvevője a Kórház körzet rabbija.

F. L.

Budapesten született, de még gyerekkorában Újpestre költöztek. Édesapja mérnök. Ketten voltak testvérek. Édesapja a munkája során bejárta Európát. Ma is őriz emléktárgyakat, melyeket még az édesapja hozott. A lányok jó tanulók voltak, elemit és középiskolát végeztek.

Zenét és nyelveket is tanultak. Ő nagyon megszerette a komolyzenét, testvére pedig zongorista lett, és Svájcban telepedett le.

A gimnázium után a Tungsram gyárban helyezkedett el adminisztrátorként. Itt ismerkedett meg későbbi férjével. Mindkettőjüknek ez az egyetlen munkahelye volt, ő több mint hatvan évig dolgozott ott. Felnőtt fejjel elvégezte a közgazdasági egyetemet, és mint a műszaki osztály vezetője ment nyugdíjba.

Gyermeikük nem született.

Két szomszédvár

Igen széles látókörű, művelt asszony, férjével sokat jártak koncertre, operába, színházba, és amíg tudtak, utaztak.

Wirtmann Andrásné Auschpitz Margit

Édesapja, Auschpitz Ignác, vegyesbolt-tulajdonos volt Balkányban. 7 fiú- és 3 lánytestvére volt, vagyis 11-en voltak gyerekek. Szeretett iskolába járni, az egyik legjobb tanuló volt, mindig ő szavalt az ünnepségeken, ő olvasta fel a tanító úr beszédeit. Édesapja az első világháború után tönkrement, ekkor elment biztosítási ügynöknek, és ebből nevelte fel a gyermekeit. Minden fiának szakmát adott a kezébe. Margit fiú- és lánytestvérei felköltöztek Pestre dolgozni, hívták őt is. Amíg férjhez nem ment, itt dolgozott a Bérczinél, a Petőfi Sándor utcai kézimunkaboltban.

Hűszévesen ment férjhez a falubeli Wirtmann Andrásához, aki hentes- és mészárszéket vezetett, mint az apja, a nagyapja, és korábban a dédapja is. Margit ezek után nem kézimunkákat, fonalakat árusított, hanem húsokat és felvágottakat. A háború alatt, mikor a férjét bevonultatták, ő ismét felköltözött a testvérei mellé, akkor már két gyermekkel. Később még két gyermekük született, így lett három fiú és egy lány. Margitnak nyolc unokája és két dédunokája van.

Testvérei közül sajnos ötöt és a szüleit is megölték a háborúban. A férje szerencsére hazajött, és egy hentesüzletben lett vezető a Szabolcs utcában. Nagyon szerette a szakmáját, szeretett dolgozni. Sajnos korán, hatvanévesen, hirtelen meghalt.

Mezei Frigyesné Beregi Sára

Nyíregyházán született, édesapja, Beregi Sándor, egy fűszer- és gyarmatáru-kereskedésben állt alkalmazásban.

Hárman voltak lányok. De mivel a szüleinek sok testvérük volt, így szép nagy család vette körül, sok-sok unokatestvérrel, nagynénivel, nagybácsival. Mind a három lány szakmát tanult, féléves varrónő lett Sára, a nővére varrónő, a húga kalapos. Mindhárom férjhez mentek még a háború előtt. Gyermeke csak neki született, Gyurika. Akit szinte alig látott az apja, mert Weiss Pál ortopédust a háború elején behívták munkaszolgálatra, ahonnan nem jött haza. Húga Pestre jött férjhez, ő és nővére Nyíregyházán maradtak, innen vagonírozták be őket, szüleikkel, rokonaikkal és a négyéves Gyurikával együtt. Ő maradt éleiben egyedül. Egy ideig még ott élt Nyíregyházán, de aztán feljött ide Pestre a hűgához. Ágának szerencsére a férje is hazajött, gyermekük, Éva, csak a háború után született.

Sára idővel még egyszer megházasodott, férjével egy népművészeti üzletben dolgoztak, itt ismerkedtek meg, ahol elhelyezkedett a háború után. Férjének sem maradt meg senkije, így szinte csak ketten voltak egymásnak. A kis Évát nagyon szerették, később az ő két gyereket mint pótnokákat fogadták.

Férjével sokat utaztak, sokfelé jártak Európában, még Izraelbe is eljutottak.

Volt egy kis nyaralójuk Pest közelében, ahol nagyon szerettek lenni, barátokat fogadni. Sajnos Sára egyedül maradt, férje meghalt, most már a húga is. Egyedül az unokahúga, Éva maradt neki, és az ő gyerekei.

Szinai T. József

KARÁCSONY A SZERETETKÓRHÁZBAN

Karácsony Gergely polgármester köszönti az egyik ünnepeket

A Scheiber Gimnázium 6. a osztálya a magyar zsidó sajtóról tanul épp, s az Új Élet cikkeket olvassák a diákok. Feladatokat kaptak, és lelkesen oldják meg.

Jelvények bűvöletében

Már gyermekkoromban is gyakran elsétáltunk az üzlet előtt, minden alkalommal kirakatnézőként, s mindig megfogott a jelvények-kitűzők sokasága, a színek, a formák változatosága.

Azt gondolom, kevés olyan – minimum középkorú – erzsébetvárosi akad, aki ne adna egy turistának pontos útbaigazítást, ha az 1899-ben alapított, „Első Magyar Tűzománc Jelvénygyár” feliratot viselő, 1957 óta a Király utca 72. szám alatti boltot keresné.

Dr. Berényi Zsuzsanna Ágnessel beszélgettem, aki az alapító nagyapja, majd szülei halála, 1985 óta áll a pult másik oldalán.

Zsuzsi mesélt... elmondta, hogy korábban Csepel és Erzsébet között, egy bérelt helyiségben, tizennyolc alkalmazott segítette munkájukat. Megrendelésre, igény szerint készítették-árultak.

„Korok divatja, igénye, elvárása”

kérdésekre megismertem a századforduló körüli évek irányzatát például iskolákban, egyesületeknél, egyházi szervezeteknél vagy akár kórus-tagok esetében. Igény volt a „Trianon Mozgalom” feliratúra, s komoly megrendelőnek számított a háborús években a Hadseregélyező Hivatal is. Persze „megérett” az idő olyan kitűzőkre is, mint a „Zsidók nem járhatnak egyetemekre” – majd ennek „ellenjelvénye” is megjelent. Pártok is – köztük a nyilaskeresztes – gyártattak maguknak, ennek emléke a „Fasiszta munkások” feliratú.

Zsuzsi a felszabadulást követő trendről is beszélt, frissen megalakult pártok, szervezetek, oktatási intézmények, gyárak-üzemek vonatkozásában.

Ismét „kortünet”, a velejáróival: 1956. Szegedről „MEFESZ” jelvényrendelés, természetesen óriási volt az igény a „lyukas zászló” kitűzőre, és az akkori egyetemisták-

nak is volt elképzelésük. Zsuzsi 1956. október 23-án Kossuth-címet viselve tüntetett – ami miatt kicsivel korábban börtön járt volna, s amit november 4-én ismét el kellett dugni...

Persze beszéltünk arról is, hogy elérkezett az elismerések, kitüntetések kora, a vörös csillag, melyet például a Madách Gimnázium a névadó portréjával egészítettett ki. A Szent István Gimnáziumnak is újra támadt igénye: „Szent” nélkül...

A 80-as években a kirándulások, túrák – mint Vértes, Gerecse –, a különféle versenyek gyakran állami támogatással hozták a megrendelőket.

A történelem kerekéi olykor visszafelé is forognak, egy ideje sajnos ismét van kereslet trianoni és horogkeresztes kitűzőkre, jelvényekre.

Zsuzsi – aki publikál, könyve jelent meg, kutatói tevékenységet is folytat – elmesélte azt is, hogy nagyon gyakran látogatják olyan külföldiek, akiket érdekel családtörténete, sok időt töltenek nála, fotóznak, e-mail címet cserélnek. Számtalan barát, jó ismerős, nemzetközi kapcsolat született ezáltal.

gáljuli

Zsidó „mágikus” jelek

Bár bibliai eredetük nincsen, ennek ellenére a zsidó hagyomány mélyrehatóan foglalkozik a talizmánokkal, amiket a két évezredes Talmud – arameus nyelvén – káméának hív. A szó jelentése: „odakötni” vagy „kicsi betű”.

Azaz ezek a talizmánok személyhez kapcsolódó kegyeszeretek voltak, és az volt a céljuk, hogy Istent vagy a védőangyalokat valamilyen egyéni célból hozzák az emberek közé, és a káméát hordó embert megóvják az emberi ártástól, a szülő asszonyt a fájdalomtól stb.

zépkor talán legnagyobb rabbija, Rambam (1135–1204) annak ellenére, hogy ő maga nem hitt benne, mégis megengedte, hogy az emberek hordják, hátha a káméa segít nekik.

Ez a döntés egyik oldalról megdöbbentő pszichológiai érzékenységet mutat, másrészt a placebo gyógyítás egyik első forrása.

A 16–18. századi kabbalisták is megosztottak voltak a talizmán kérdésében. Ám vannak, akik a mai napig is vallják, hogy az angyalok segítségét káméával lehet erősíteni. Korunk egyik legismertebb ta-

Hámszá

A zsidó hagyomány oly nagy erőt tulajdonított a káméának, hogy a talmudi rabbik még szombat napján is megengedték káméa-nyaklánc hordását, feltéve, ha azt professzionális készítő írta meg. Ezekben a kis papírokon általában angyalnevek, imák vagy szentírási versek voltak.

Fontos megjegyezni, hogy a kö-

lizmánkészítő rabbija Jichák Kaduri (1898–2006) volt. A legismertebb káméákról szóló könyv a „Ráziel hámálách”, ami egy Ráziel nevű angyalról szól, aki átadta a talizmánok misztikus ismeretét Ádámnak, az első embernek, aki ezt továbbadta Noénak és így tovább.

Itt kell megemlíteni, hogy sokan azt gondolják, a zsidó házak ajtaján és kapuin található, díszes tokban lévő tekercs, a mezua is valamilyen mágikus tárgy. Ám ez tévedés, mert a mezua egységes szertartása – ellentétben a szubjektív káméával – tórai parancsolat. A mezua többek között arra emlékeztet, hogy a zsidó otthonokat a Fennvaló védi, és mi minden pillanatban Őrá emlékezünk.

Napjainkban a Közél-Kelet majd minden boltjában kapható a hámszá nevű talizmán, ami egy lefelé fordított tenyér. Üzenete egyszerű: tartsa távol az ártó szemeket a viselőjétől.

És nincs új a nap alatt...

Izraelben a 2000. évi választási törvény 122. fejezete legfeljebb 5 évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti azt, aki egy káméa átadásával akar valakit befolyásolni, hogy szavazzon vagy ne szavazzon.

Azaz a bő két évezredes zsidó káméa-kultusz élt, él és élni fog, és büszkén valljuk a Talmud mondását: külső mágikus erő (mázál) nem tehet kárt a zsidó népben!

(Megjelent a 24.hu-n)
Radnóti Zoltán rabbi

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-ula.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

...és ideje van a nevelésnek

– Apu, veszel nekem egy high-tech, 3G-s, USB-s, bluetooth-os, 12 megás hard diszket és integrált fotókamerával felszerelt mobiltelefont, amivel mp3-at, PDF-et és Java utilitást lehet letölteni?

– Édes fiam, nem tudnál te is csak drogozni, mint mindenki más?

Kovácsné összetört autóval jön haza. A férje megdöbbenve kérdezi:

– Mi történt?

– Nekem jött egy biciklis!

– Na jó, de hányszor?

Kohn bíróság elé kerül, azzal vádolják, hogy megvesztegetett egy rendőrt tízezer forinttal, ám ő a vád hallatán méltatlankodik.

– Kérem, szó sincs vesztegetésről – mondja –, csak fogadtunk az engem leállító rendőrrel. Ő megszondáztatt, s mivel brit miláról tartottam haza, a műszer szerint piás voltam. Erre én azt mondtam, fogadjunk tízezer forintba, hogy most el fogja venni a jogosítványomat. Ő azt mondta, hogy fogadjunk, hogy nem. Ő nyert.

Megmondóemberek

Mindent örökítetek meg, szedjétek össze a filmeket, szedjétek össze a tanúkat, mert egyszer eljön majd a nap, amikor feláll valami rohadék, és azt mondja, hogy mindez meg sem történt.

Dwight D. Eisenhower
(állítólag) Buchenwald 1945

Aki a zsidókat támadja, az antiszemita, de aki nyíltan támadja Izrael Államot, az szintén antiszemita.

Ferenc pápa

Az állami pénz elfogadása nem jelenti azt, hogy beleszólhatnak a dolgaikba.

Gordon Gábor, Élet Menete Alapítvány